

“คู่มือการวิเคราะห์เศรษฐกิจครัวเรือน”

“A Household Economy Analysis Manual”

เครื่องมือวิเคราะห์ชุมชนสู่ความมั่นคงอย่างยั่งยืน

The tool for community analysis for security in a sustainable way

ในการวิเคราะห์ชุมชนอันเป็นเป้าหมายหลักของการดำเนินโครงการ “รักษารูป สร้างคน 84 ตำบล วิถีพอเพียง” ปตท. ได้นำ “คู่มือการวิเคราะห์เศรษฐกิจครัวเรือน” มาใช้เป็นเครื่องมือสำคัญในการทำงาน ซึ่งได้รับอนุญาตจากสำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (สวทช.) โดยมีอาจารย์ชาญชัย ลิมปิยากร อดีตอาจารย์คณะวิศวกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ผู้ออกแบบคู่มือดังกล่าว ร่วมลงพื้นที่และนำคู่มือฉบับนี้มาใช้ โดยมีการปรับปรุงเนื้อหาเพื่อให้เกิดความเหมาะสม และสอดคล้องกับสภาพชุมชนเป้าหมายแต่ละแห่งอย่างต่อเนื่องตลอดปี 2550

เข็มทิศสู่ความสำเร็จ

โดยภาพรวม คู่มือนี้จะประกอบไปด้วยเนื้อหาหลัก 2 ส่วน ส่วนแรก คือ “แบบวิเคราะห์เศรษฐกิจครัวเรือน” ซึ่งเป็นส่วนที่จะทำให้ชาวบ้านรู้จักสถานะทรัพย์สินและหนี้สิน ตลอดจนมองเห็นถึงข้อแตกต่างระหว่างรายรับรายจ่ายในครัวเรือน และข้อมูลดังกล่าวนี้เองที่จะทำให้มองเห็นสาเหตุของปัญหาทางเศรษฐกิจที่ตนประสบอยู่

อาจารย์ชาญชัย ลิมปิยากร กล่าวว่า “เมื่อพิจารณาจากสภาพสังคมในปัจจุบัน จะพบว่า ผู้คนส่วนใหญ่ต้องประสบปัญหาด้านเศรษฐกิจและพลังงานเป็นสำคัญ ดังนั้นประเด็นจึงอยู่ที่การทำให้ชาวบ้านเห็นผลกระทบจากปัญหาเหล่านี้ด้วยการทำบัญชีครัวเรือน ซึ่งหัวข้อที่ต้องเก็บข้อมูลประกอบด้วยทรัพย์สินหนี้สิน ศักยภาพในการผลิต รายรับนอกภาคการเกษตร เช่น รายรับจากการค้าขายของชำ รายได้ที่ได้รับจากลูกหลาน เป็นต้น และส่วนสุดท้ายคือ งบดุล ซึ่งตัวเลขที่ได้จากการวิเคราะห์ชี้ให้ชาวบ้านเห็นว่า เงินของตนเองรั่วไหลออกไปอย่างไรบ้าง เช่น ค่าใช้จ่ายในชีวิตประจำวันด้านต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นสาธารณูปโภค ค่ากินอยู่ ตลอดจนค่าใช้จ่ายที่เกิดจากการใช้พลังงานรูปแบบต่างๆ”

In conducting a community analysis which is a goal of “84 Tambons on a Sufficient Path” project, PTT has applied “Household Economy Analysis Manual” as a key tool in its implementation with the permission of The National Science and Technology Development Agency or NSTDA Acharn Kwanchai Limpiyakorn, a former lecturer of Faculty of Engineering, Chulalongkorn University who wrote the manual himself joined the site survey and used the manual as a guideline. The content had been revised for more suitability with the project and with each targeted community continuously throughout the year 2007.

A compass for success

Overall, the manual consists of two main parts. The first part is “a Household Economy Analysis form” which allows the villagers to discover their assets and debt. Furthermore, they can distinguish the difference between income and expense; this information is instrumental for revealing the economy setback they are facing.

Archan Charnchai Limpiyakorn stated that “Given the current social situation, we can see that most people experience economic and energy problems. The real issue is to make villagers realize the impact of this problem by doing a household accounting. The accounting needs to cover information on asset, debts, productivity capabilities, incomes from non-agricultural sectors for instance income from grocery business, and money from children, etc. The last information is the balance of income - an analyzed figure which explains the villagers how their money is spent; namely, their daily expense including utilities, food as well as all types of energy.”

“พร้อมหรือไม่ที่จะใช้ชีวิตอย่าง
พอเพียง และจะมีแนวทางนำไปสู่หนทาง
แห่งความพอเพียงได้อย่างไร”

“Ready to live in a sustainable way
and if they are knowledgeable of
how to live sustainably”

ความสุขบนวิถีชีวิตแห่งการพึ่งพาตนเอง เพื่อสร้างให้คนเหล่านี้
เป็นต้นแบบของชุมชนท่ามกลางกระแสการบริโภควัตถุนิยมให้ได้
แม้ดูเป็นเรื่องท้าทายที่ต้องค้นหาความดีที่มีเหลืออยู่น้อยนิด
ในสังคม แต่เมื่ออดทนผ่านช่วงแรกในการทำงานไปได้ กระแส
การใช้ชีวิตที่เรียบง่ายไปด้วยสติปัญญาจากคนต้นแบบก็จะขยายไปสู่
ชุมชนอื่นๆ ตามวัตถุประสงค์ของโครงการ”

a path of sustainability and enabling them to be “the
kind of people” or examples of the community amidst
the consumerism trend. Despite the fact of being
“a challenging task” - a quest for a remaining virtue in
this society, a promotion of an exemplary or a model of
intellectual way of living to other communities after the
first phase as specified as project’s objectives are in fact
sweet fruits of labor.”

สู่การดำเนินงานในชุมชน

หลังเตรียมความพร้อมในด้านต่างๆ เรียบร้อยแล้ว
เจ้าหน้าที่ของ ปตท. จะนำ “คู่มือการวิเคราะห์เศรษฐกิจ
ครัวเรือน” ไปเก็บข้อมูลจากชาวบ้าน โดยเริ่มจากการสร้างความ
คุ้นเคยและความเข้าใจกับชาวบ้านในพื้นที่ 9 ตำบลนำร่อง
ที่ได้รับการเสนอชื่อมาจากภาคีเครือข่ายและโครงการลูกโลก
สีเขียวว่าเป็นหมู่บ้านที่ริเริ่มการพึ่งพาตนเองอยู่บ้างแล้ว

ในการลงพื้นที่นั้น ผู้ปฏิบัติงานจะสร้างความเป็นกันเอง
ด้วยการพูดคุย สอบถามชาวบ้าน โดยใช้คู่มือดังกล่าวบันทึก
รายละเอียดต่างๆ ตามแบบวิเคราะห์ และประเมินผลเพื่อให้
ชาวบ้านรับทราบข้อปัญหา จากนั้นจึงแนะนำให้ชาวบ้านรู้จัก
วางแผนชีวิต ปรับเปลี่ยนทัศนคติในการใช้พลังงาน และค่าใช้จ่าย
ต่างๆ ในครัวเรือน เพื่อสร้างสมดุลระหว่างรายรับ-รายจ่าย

Towards the work in the community

After full preparation for all aspects, with the Manual
of Household Economy Analysis, PTT officers will go to
the site and collect information from villagers. The work
begins with familiarization and mutual understanding creation
with the villagers in Area 9, the pilot area proposed by the
network and Green Globe Award project as the village
demonstrates self-reliance to some degree.

Working at the site, the officers get to know the
villagers, inquire them and record the detail according to
the analysis form in the manual. The evaluation is
performed to let the villagers aware of the problems and
then they are introduced the means of planning their life
and attitude modification over energy consumption as
well as other expenses to create balance between income
and expense.

ในขณะเดียวกัน การส่งเสริมให้ชาวบ้านสร้างรายได้จากทักษะและความพร้อมในท้องถิ่นของตนเอง เช่น ปลูกทานตะวัน เพื่อนำมาผลิตเป็นน้ำมัน ปลูกกระเจี๊ยบแดงเพื่อใช้เป็นวัตถุดิบในการผลิตเครื่องสำอาง ตลอดจนปลูกผักและเผาถ่านเพื่อใช้ในครัวเรือน เป็นสิ่งที่ต้องทำควบคู่ไปพร้อมกับการปลูกฝังให้ชาวบ้านลดหนี้สินจากการกู้ยืม ตลอดจนเก็บออมเงินไว้สำหรับการชดเชยหนี้สินที่มีอยู่ให้หมดไป อันจะเป็นแนวทางสู่การแก้ไข ปัญหาในชุมชนต่างๆ ได้อย่างยั่งยืน

อย่างไรก็ตาม อาจารย์ชาญชัย ลิมปิยากร เห็นว่า “คู่มือการวิเคราะห์เศรษฐกิจครัวเรือน” เป็นเสมือนปรอทวัดไข้สำหรับชุมชน มีใช้ตัวช่วยในการแก้ปัญหา ดังนั้นการที่จะทำให้ชาวบ้านเข้าใจในกระบวนการทำงานของคู่มือฉบับนี้ จึงจำเป็นต้องมีวิธีการสื่อสารกับชาวบ้านในชุมชนด้วยวิธีง่ายๆ

“ปัญหาคือจะทำอย่างไรให้ชาวบ้านมีปัญญาที่จะแก้ไขปัญหาของตัวเอง หลักคำสอนทางพุทธศาสนาจึงเป็นแนวทางที่นำมาใช้ในการพัฒนาจิตใจเพื่อสร้างคุณธรรมและจริยธรรมให้เกิดขึ้นในชุมชน ทั้งนี้หลักธรรมเหล่านี้เป็นสิ่งที่มียู่แล้วในสังคมบ้านเรา เพียงแต่ปรับเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการทำงานของแบบประเมินผลตนเอง และนำมาฝึกให้คนมีความอดทน มีความยับยั้งชั่งใจมากขึ้น เมื่อไรที่ชาวบ้านสามารถจัดระเบียบชีวิตได้ดีแล้ว สติปัญญาและภูมิคุ้มกันต่อกระแสการบริโภคสิ่งของฟุ่มเฟือยก็จะเกิดขึ้น ซึ่งผลจากการที่ชาวบ้านสามารถคิดได้เองเช่นนี้ จึงเป็นเรื่องของการเปลี่ยนแปลงจากภายใน ไม่ใช่การเปลี่ยนจากวัตถุภายนอก”

จากการวางรากฐานในการแก้ไขปัญหาชุมชนโดยการมุ่งพัฒนาสติปัญญาให้เกิดที่คนของอาจารย์ชาญชัย ลิมปิยากร เป็นแนวคิดที่สอดคล้องกับความมุ่งมั่นของ ปตท. การนำ “คู่มือการวิเคราะห์เศรษฐกิจครัวเรือน” มาใช้ในชุมชนต่างๆ ตามโครงการ “รักษ์ป่า สร้างคน 84 ตำบล วิถีพอเพียง” จึงเป็นสิ่งสะท้อนให้เห็นถึงความเป็นจริงว่า ผู้ที่วิเคราะห์ปัญหาของตนเองจนนำไปสู่การแก้ไขปัญหาได้นั้น จะต้องเริ่มจากความรู้ความเข้าใจ และคู่มือฉบับนี้เปรียบได้ดังจุดเริ่มต้นแห่งการพัฒนาคนให้มีความรู้ ความเข้าใจ จากการศึกษาถึงปัญหาของตนเอง ซึ่งเป็นแนวทางสำคัญในการพัฒนาชุมชนและประเทศชาติให้มีความเจริญมั่นคงอย่างยั่งยืนสืบไป ●

Simultaneously, they encourage the villagers to gain additional income from their skills and potential of their locality; for instance sunflower planting for oil production, roselle farming for cosmetic production as well as other vegetable farming, charcoal making for household use. These have to be carried out along with the cultivation of ideas that debt has to be lessened and the saving money needs to be set aside for debt payment which will result in sustainable solutions for various community dilemmas.

Nevertheless, Acham Chamchai Limpiyakorn pointed out that “the manual is a thermometer” indicating the fever of the community. It is not a cure for problem. Therefore, to enable the villagers to understand the process of the manual, the communication process with the villagers in the community must be simple.

“The problem is how to make them become wise enough to handle their own problem. The Buddhist principles are thus adopted as guidelines in improving human for ethics and morale creation in the community. These principles are nothing new; they have been practiced in our society. They have been just adjusted as a part of the process in the self-evaluation form and used for endurance and self-control training. Whenever the villagers can well organize their lives, they then have wisdom and immunity to withstand consumerist pressure. The ability of the villagers to think by themselves results from internal change not from external change.”

To solve community problem by placing emphasis on intellectual enhancement of humans proposed by Acham Chamchai Limpiyakorn is the concept which is in line with PTT's commitment. Applying “a Household economy analysis manual” in the communities under the project of “84 Tambons on a Sufficient Path” project reflects the fact that those who can solve their own problem and come up with their own resolution must gain true understanding right from the start. The manual is a starting point of human development for better knowledge and understanding through an analysis of their own problem. This is an important approach for community and national development to prosper ceaselessly. ●

**หลักคำสอนทางพุทธศาสนา
ถือเป็นหนึ่งในแนวทางการทำงาน
เพื่อพัฒนาสติปัญญา ตลอดจน
สร้างความยับยั้งชั่งใจให้เกิดขึ้นใน
จิตใจของชาวบ้าน ซึ่งเปรียบได้กับ
ภูมิคุ้มกันต่อกระแสการบริโภค
สิ่งของฟุ่มเฟือย**

**Buddhist principles offer one of
the work guidelines to enrich
wisdom, as well as build the
villagers' ability to restrain oneself
which can be immunity against
consumption for unnecessities.**